

Uluslararası İklim Değişikliği ve Ormancılık Konferansı (ICCCF'2019) Sonuç Bildirgesi

Türkiye Ormancılar Derneği tarafından düzenlenen Uluslararası İklim Değişikliği ve Ormancılık Konferansı (ICCCF'2019) 13-14 Kasım 2019 tarihlerinde Antalya'da gerçekleştirilmiştir. IUFRO (Uluslararası Ormancılık Araştırmaları Birliği) Başkanı Dr. John Parrotta ve EFI (Avrupa Orman Enstitüsü) Başkan Yardımcısı Dr. Robert Mavsar'ın da katıldığı Konferansta 49 bildiri sunulmuştur. Konferans Sonuç Bildirgesi sunulan bildirimler, yapılan tartışma ve değerlendirmeler ışığında hazırlanmıştır.

İklim değişikliği ve ormanlar arasında karşılıklı ve karmaşık ilişkiler bulunmaktadır. Ormanlar bir yandan atmosferdeki CO₂ miktarını azaltma yönünde etkili olurken, diğer yandan iklim değişikliği de ormanları olumsuz yönde etkilemektedir. Ormanlar halen atmosferdeki CO₂'nin azaltılması için insanlığın elindeki en önemli araçtır. Buna karşılık dünya genelinde orman alanları sürekli azalmaktadır. Ormansızlaşma olarak adlandırılan bu süreç sonucunda dünya ormanlarında her yıl 3,3 milyon ha orman yok olmaktadır. Ormansızlaşma ve arazi kullanım değişiklikleri sonucunda karbon yutakları daralmakta ve bu yutaklardaki karbon atmosfere geri dönmektedir. 2017 yılında 11,2 milyar ton olan küresel karbon salımlarının 1,3 milyar tonu ormansızlaşma ve arazi kullanım değişikliklerinden kaynaklanmıştır. Sanayi devriminden günümüze kadarki kümülatif sera gazı salımlarının ise üçte ikisi fosil yakıt kaynaklıyken üçte biri ormansızlaşma ve arazi kullanım değişikliği yüzündendir. Ormansızlaşmanın çoğunun tropikal ormanlardan olması da oldukça önemlidir. Çünkü tropikal ormanlar karbonun en fazla depolandığı alanlardandır. Bu nedenle sera gazı salımlarının azaltılması yönündeki çalışmalarda ormansızlaşmanın ve arazi kullanım değişikliklerinin önlenmesi de göz ardı edilmeyecek bir faktördür. Buna karşılık orman ekosistemleri, bu ekosistemin öğeleri olan bitkiler ve topraklar, hatta ölü organik maddelerle dünya üzerindeki en önemli karbon yutak alanlarındanlardır. Ormanlaştırma çalışmaları ile orman alanlarının genişletilmesi son derece önemli olup, Paris İklim Anlaşmasında da bu yönde kararlar alınmıştır. Ormanlaştırma çalışmalarına ek olarak bozuk orman alanlarının iyileştirilmesi ve ormanlardaki karbon stoklarının artırılması da iklim değişikliği ile mücadele için gereklidir.

Küresel sıcaklıkların artışına bağlı olarak gerçekleşen sıcak hava dalgaları, fırtınalar, yağışların düzensizleşmesi ve kuraklık, sel ve taşkınlar, heyelanlar, deniz seviyelerindeki artışlar orman ekosistemlerini ve bu ekosistemlerdeki canlıları olumsuz olarak etkilemektedir. Bu olumsuz etkilerin canlıları kuzey enlemlere ya da dağlık alanlarda daha yükseklere doğru göçe zorlaması beklenmektedir. Ancak değişimin hızlı olması nedeniyle göçlerin gerçekleşmemesi olasılığı da oldukça yüksektir. Ayrıca insan yapısı yollar gibi bariyerler de türlerin göç etmesini engellemektedir. Böylece göç edemeyen türlerin ya değişen koşullara uyum sağlaması ya da uyum sağlayamaması durumunda ise yok olma riski ortaya çıkmaktadır. Ek olarak artan sıcaklıklar, uzun yaz kuraklıkları orman yangını riskini arttırmaktadır. Benzer şekilde böcek ve mantar zararlılarında artışlar da beklenmektedir. İstilacı türler olarak adlandırılan yabancı türlerin ekosistemlere girmesiyle doğal türler ortamdaki uzaklaşmaktadır. Çeşitli projeksiyonlara göre habitat parçalanması, iklim değişikliği, istilacı türler, aşırı kullanım ve kirlilik gibi etkenlerin ortaklaşa etkisiyle dünya üzerindeki 1,7 milyon canlı türünün yaklaşık bir milyonunun yok olma riski ile karşı karşıya kalacağı IPBES (Biyçeşitlilik ve Ekosistem Hizmetleri Hükümetlerarası Bilim-Politika Platformu) tarafından açıklanmıştır.

Konferansta iklim değişikliği ile mücadelede ormanların rolünün arttırılması ve orman ekosistemlerinin korunması için aşağıda sıralanan kararlar alınmıştır.

- Halen TBMM tarafından görüşülüp onaylanmadığı için yürürlüğe girmeyen Paris İklım Anlaşması bir an önce imzalanmalı ve ülkemiz sera gazı salımlarını azaltmak için acilen önlemler alınmalıdır.
- Ülkemizde orman alanlarından maden, enerji, turistik tesis gibi onlarca farklı kullanım için izinler verilmektedir. Ormanlardan verilen bu şekildeki izinlerin miktarı 2018 yılı sonu itibarıyla 676 bin hektarı bulmuştur. Ek olarak Orman Kanununun 2-B maddesiyle 580 bin ha orman alanı orman sınırları dışına çıkarılmıştır. Orman alanlarının azalmasına neden olan ve aynı zamanda habitat parçalanmasıyla çok daha geniş alanları etkileyen bu uygulamaların gözden geçirilmesi gerekmektedir. Orman alanlarının başka kullanımlara tahsisi için zorunluluk ve üstün kamu yararı öncelik olmalıdır.
- Orman ve diğer doğal ekosistemlerde yapılacak faaliyetler için hazırlanacak ED raporlarında, faaliyetin ormansızlaşmaya neden olup olmadığı, sera gazı salımlarına katkısı gibi iklim değişikliği bakış açısını yansıtacak şekilde ED Yönetmeliğinde değişiklikler yapılmalıdır.
- Orman Kanununda yapılan değişiklikler, 2018 yılında çıkarılan 7139 sayılı kanun gibi çeşitli yasal düzenlemeler orman varlığımızı tehdit etmektedir. Uzun yıllardır değiştirilmeye çalışılan Milli Parklar Kanununa kamuoyundan korunan alanlarda yatırımlara izinlerin nn açacağı nedeniyle karşı çıkılmaktadır. Bu nedenlerle orman ve diğer doğal ekosistemlerdeki baskıları arttıracak yasal düzenlemelerden kaçınılmalıdır.
- Ülkemizde odun hammaddesi işleyen sanayi tesisleri plansız olarak büyümüş ve kapasitelerini son 10 yılda 5 kat arttırmışlardır. Uzun yıllardır hammadde ihtiyaçlarını ithalatla karşılayan sektör, dolar kurundaki artıştan sonra iç pazara yönelmiş ve ormanlardaki odun hammaddesi üretiminin arttırılması için baskı yapmıştır. Ormanlarımızdaki karbon stoklarının azalmasına neden olabilecek aşırı odun hammaddesi tirmisi yerine sektörün hammadde ihtiyaını kendinin üretmesi yönünde önlemler alınmalıdır.
- İklım değişikliğinin en önemli olumsuz etkilerinden biri orman yangınlarıdır. Ülkemiz orman alanlarının önemli bir bölümü yangın açısından riskli kategoridedir. Bu nedenle yangın müdahale teknikleri yangın söndürme odaklı değil, yangın çıkmasını önleyici yönde olmalıdır. Bunun için günümüzde mayıs-kasım ayları arasındaki yangın sezonunun tüm yıl olarak güncellenmesi, yangın riski yüksek bölgelerde toplumun bilinçlendirilmesi, riskin yükseldiği zamanlarda uyarılar yapılması şeklinde önlemler alınmalıdır.
- Ormanlaştırma alışmaları ile orman alanlarının genişletilmesi son derece önemlidir. Ancak tarım ve mera alanları gibi gıda tirmisi açısından önemli alanlardaki ormanlaştırma çalışmalarının gıda güvenliği riski yaratmamasına dikkat edilmelidir.
- Doğal yaşlı ormanların korunması, korunan alanların dağların zirvelerini de kapsayacak şekilde genişletilmesi gerekmektedir.
- Parçalanmış orman ekosistemleri ekolojik koridorlarla birbirine bağlanmalıdır.
- Ormanlarının iklim değişikliği kaynaklı afetlere karşı dayanıklılığını arttıracak silvikültürel uygulamalar yapılmalıdır.

- Orman ağacı türlerinin kuraklığa dayanıklı varyetelerinin belirlenmesi gereklidir. Bozkıra sokulmuş kalıntı ormanlar bu açıdan fırsat oluşturmakta olup, korunmaları gerekmektedir.
- Orman ekosistemlerindeki genetik, tür ve ekosistem çeşitliliği korunmalıdır.
- Tohum, fidan ithalatı ya da benzer yollarla ülkeye istilacı türlerin girmesinin önlenmesi için karantina önlemleri dahil gereken her türlü önlemler alınmalıdır.
- Ormanlaştırma çalışmalarında doğal türler kullanılmalı ve karışık ormanlar oluşturulmaya çalışılmalıdır.
- Kent ormanı uygulamalarında mevcut orman alanlarının mesire alanı olarak düzenlenmesi şeklindeki kent ormancılığı yerine belediyelerle iş birliğine gidilerek kent içinde ve yakınında yeni ormanlar oluşturulmalıdır.
- Kırsal yoksulluğun oldukça yüksek olduğu orman köylüleri iklim değişikliği ve çölleşme açısından oldukça kırılgandır Bu durumun önüne geçilmesi için kırsal refahın ve istihdamın artırılması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.
- Tarım, mera ve orman alanlarında arazi tahribatlarının önlenmesi, depolanan karbon miktarının artırılması ve iklim değişikliğine uyum konusunda ekosistem tabanlı uyum, iklim, akıllı tarım ve ormancılık gibi yeni yaklaşımlar tanıtılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.
- Türlerin potansiyel yayılış alanlarının modelleme çalışmaları ile belirlenmesi, iklim değişikliği projeksiyonlarına göre bu yayılış alanlarının belirlenmesi ve türlerin neslinin devamı için önemli habitatların korunması gerekmektedir.
- Sürdürülebilir Orman Yönetim kriter ve göstergelerinin iklim değişiminin önlenmesine yönelik ekolojik, ekonomik ve sosyal göstergelerinin de geliştirilmesi gerekmektedir.
- Üretim yapılan ormanların ve yönetimlerinin sertifikalandırma çalışmalarına önem ve öncelik verilmelidir.
- Orman alanlarından maden ve enerji yatırımları için verilen izinlerle orman yangınları toplumun ormanlar konusundaki hassasiyetini arttırmıştır. Bu nedenle topluma doğru bilgi akışı sağlanmalı, iklim değişikliği ve ormanlar da dahil doğal ekosistemler arasındaki ilişkiler konusunda eğitici çalışmalar yapılmalıdır. Uyum ve azaltım konularını da kapsayacak şekilde ilk ve orta dereceli okullarda iklim değişikliği konusunun müfredata girmesi için girişimlerde bulunulmalıdır. Bu bağlamda orman fakültelerinde de iklim değişikliği zorunlu ders olarak okutulmalıdır.